

wheel*it*

VILIGA IDÉER FÖR IT-HJUL UNDER ÅLAND

[den digitala
infrastrukturen]

[den digitala **skolan**]

[den mångboendes
boplatser, arbetsplatser
och lekplatser]

[marknadsföring
och **nya media**]

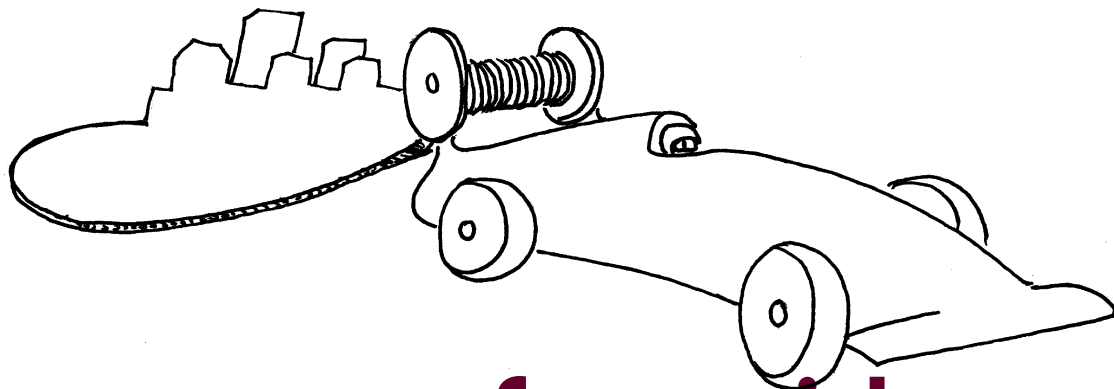
[**it**-byn]

[**it-företagens** tillväxt
och samverkan]

[**hälso-** och sjukvård]

[handel och **logistik**]

[**nya gränssnitt**
och brokerföretag]

Full fart in i framtiden

Vi skriver år 2000. Framtiden rusar emot oss. Den nya tiden beskrivs bäst med orden snabbhet och förändring. Avstånd i tid och rum saknar betydelse. It, mobilitet och digitalitet är självklarheter i företag och ekonomier med växtkraft. Den som inte hänger med blir snabbt ohjälpligt efter.

Åland har under lång tid varit framgångsrikt och har mycket goda möjligheter att med sin självstyrelse och sitt aktiva näringsliv navigera mot nya mål – ut på IT-havet. Men hur kan den nya informationsteknologin utnyttjas bäst för att skapa ytterligare utveckling och ett nytt ben att stå på ifall något annat ger vika. Vad kan IT betyda för oss som bor i landskapet?

UNIKT GREPP KAN BLI HISTORISKT

Den här trycksaken är unik. Inte för att den är perfekt till innehåll och utformning. Inte för att tankarna är färdigtänkta och målsättningarna garanterat uppfyllbara. Dokumentet är unikt därför att det är ett tvärpolitiskt och av det åländska

näringslivet gemensamt och öppet försök att inlemma Åland i det globala digitala rummet. På den spelplanen måste vi hänga med i framtiden.

Nu skall vi ta till oss den nya tekniken och utnyttja den med våra förutsättningar. IT är en strategisk kunskap som anger oss alla. Med IT kan vi skapa större marknader än någonsin förr för våra företag. Möjligheterna att nå andra regioner och människor är i princip outtömliga. Vi kan marknadsföra våra produkter och tjänster. Vi kan visa upp vårt attraktiva landskap för den som söker rekreation och avkoppling. Vi kan verka för Ålands sak genom att samverka och kommunicera med andra beslutsfattare i vår omvärld.

ÅLAND PÅ IT-HJUL

Idéseminariet Wheelit, på åländska "viligt", beskriver viljan och beslutsamheten att sätta Åland på IT-hjul. Ett 60-tal personer – politiker (hela självstyrelseregeringen!), ledande tjänstemän och entreprenörer från åländskt näringsliv samlades

under två intensiva dagar. Besök till intressanta IT-företag i Stockholm och ett inspirerande föredrag av före detta Ericssonchefen Sven-Christer Nilsson blev upptakten till ett möte som har alla förutsättningar att bli historiskt.

Tillbaka i Mariehamn var alla helt överens om att vi måste samla resurserna, öppna företagsklimatet och vänja oss vid att jobba tillsammans. Blott så kan vi överleva internationell konkurrens och vända vår litenhet till en fördel.

Näringslivets struktur förändras kontinuerligt i framtiden. Kunskapssamhället kräver nya grepp och nya sociala miljöer. Mångboende – att t.ex. bo och arbeta på Åland, i Stockholm och Italien – blir vanligt. För att attrahera entreprenörer att stanna på Åland och att flytta hit skall vi ställa upp med förutsättningarna för flexibelt boende, utbildning, barnpassning med mera.

BÖRJAN GJORD – FORTSÄTTNING FÖLJER...

Man måste smida medan järnet är varmt, i IT-världen medan

Tankeväckande och visionärt

Artiklarna i tidningen har alla seminariedeltagare varit med om att skriva. Allt har producerats under två intensiva dygn – från idé till tryck. Illustrationer och texter och många bilder har kommit till i realtid. Materialet är tankeväckande och visionärt, det vill säga beskriver i flera fall en tänkt framtid.

IT berör hela Åland. För att engagera alla, inspirera och väcka till diskussion distribueras Wheelit-tidningen till alla åländska hushåll och företag. En Internet-version finns tillgängligt publicerad på adressen maridea.com.

det glöder. Wheelit-seminariet leder till omedelbara åtgärder på flera håll. Landskapsstyrelsens målsättning är att alla åländska hushåll skall ha möjlighet till bredbandsuppkoppling senast vid utgången av år 2001. Extra mycket resurser skall ges till skärgården. Landskapets IT-strategi skall ligga klar före sommaren då Wheelit träffas på nytt. De åländska teleoperatörerna har stora planer liksom flera andra företag. Vi är på väg. Följ med!

Hälsningar från IT-seminariet Wheelit!

Wheelit är en del av resultatet av ett arbete runt temat hur nya idéer kan samverka för utveckling och tillväxt för Åland. Den 26-27 januari 2000, deltog 70 ledande personer från näringslivet och offentlig förvaltning på Åland i ett seminarium som genomfördes både i Stockholm och Mariehamn. Nextwork arrangerade seminariet i samarbete med Ålands Teknologisentrum. Maridea ansvarade för utveckling och produktion av denna idé- och projekttidning. Jan-Mikael von Schantz och Dag Norén från Nextwork ledde processen och Torbjörn Eliasson det redaktionella arbetet.

Lantrådet Roger Nordlund (till vänster) ser många möjligheter inom IT. Han tror att Ålands kreativa atmosfär kan bli ett starkt försäljningsargument i skapandet av ett IT-centrum. Wheelits initiativtagare Jan-Mikael von Schantz håller med.

”Det är business i det här”

Så lød lantrådets spontana kommentar efter ett besök hos Icon Medialab i Stockholm. Icon är en av snabbväxarna inom IT med ett tusental anställda.

I en tid när traditionella näringar på Åland som jordbruk och sjöfart har motvind gäller det att finna alternativ sysselsättning. Företagsamhet inom IT skapar såväl nytt som stöder det befintliga. Vi har nu en unik chans att dra nytta av vår litenhet eftersom den ger möjligheter till samverkan och snabb förändring. Den kunskapsbas som finns exempelvis i sjöfart och turism skall med rätt IT-verktyg kunna säljas i långt större utsträckning än i dag. Det handlar om att få till

stånd ”korsbefruktning”, sammanföra specialkunskaper och därmed finna affärsmöjligheter som ger underlag för tillväxt. På Åland har vi en kreativ atmosfär som rätt såld kan bli ett starkt argument i lokaliseringsfrågan. Att centralt skapa en stark enhet genom att sammanföra IT-kunnandet på Åland ger också perifera områden möjligheter till sysselsättning.

LANDSKAPSTYRELSEN KOMMER ATT medverka till att det skall finnas en infrastruktur på Åland som ger det åländska näringslivet de förutsättningar som det moderna företagandet behöver.

Företagarna skall kunna koncentrera sig på att göra affärer och känna sig förvissade om att teknik och infrastruktur skall fungera.

Landskapsstyrelsens mål-

sättning är att utveckla utbildningen så att den stöder och tillgodoser näringslivets behov av kreativa människor med de alla färskaste kunskaperna.

SÄKERLIGEN KOMMER VI ATT FÅ SE många nya företag och företagare som bryter de traditionella mönstren. Det är en mycket spännande utvecklingsfas som vi nu ser början på. Alla ledamöter i landskapsstyrelsen och de flesta av våra avdelningschefer har medverkat i de här seminariedagarna. Det har vi gjort för att vi vill lära oss mera om det här området och samtidigt vill vi visa vårt 100 procentiga stöd för den nödvändiga utvecklings- och omvandlingsfas som näringslivet arbetar med.

Roger Nordlund

LANTRÅD

Gott och blandat

1. Snabb utbyggnad av bredband till alla och till rimlig kostnad. Även i alla klassrum.
2. Låt ålänningarna bli försökskaniner...
3. Göra Åland attraktivt och skapa incitament för återflyttare och mångboende.
4. Ordna sommarläger på Åland med besök av ledande IT-personligheter.
5. Åland som testmarknad för nya mobilstandarder (UMTS)
6. Skapa en shippingportal (nya gränssnitt) på Internet.
7. Skapa ett utbildnings ”Almedalen” med samlingsplats för kunskap – ”Tank och Tankstället”.
8. Gör Åland till pilotställe för utbildningsprogram åt K-World och andra liknande företag.
9. Utnyttja litenheten, närheten och bredden för snabba tester/utvärderingar av nyutvecklade/reviderade paket.
10. Bygg en IT-by vid Klintenkajen
11. Sätt sjukvården på Internet, sälj lediga BB-platser.

Bredband till alla hushåll

Telekommunikationernas betydelse för näringslivet och privatpersoner blir allt större. För näringslivet är telekommunikationerna en nödvändighet för att bibehålla den nuvarande konkurrenskraften och för att skapa ny konkurrenskraft.

Den snabba utvecklingen av Internet har skapat ett behov av snabbare och effektivare datakommunikation till både företagen och hemmen.

De åländska operatörerna Mariehamns Telefon, Ålands Telefonandelslag och ÅLCOM påbörjar under år 2000 byggnaden av ett bredbandsnät som ska ge det stora flertalet av hushåll och företag på Åland tillgång till nätet.

Den teknik som har valts för bredbandsnätet är ADSL (Asymmetrical Digital Subscriber Loop). Ryggraden i nätet utgörs av ett fiberoptiskt nät som förbinder alla telefoncentraler med Internet. Mellan hemmen och närmaste tele-

foncentral använder man outnyttjad kapacitet i de befintliga kopparledningarna för en fast uppkopplad bredbandsförbindelse parallellt med den vanliga telefontrafiken.

Med en ADSL-förbindelse ges möjlighet till hastigheter på maximalt 8 Mbit per sekund från nätet till användaren och maximalt 800 kbit/sekund från användaren mot nätet. Den verkliga hastigheten är beroende av linjelängden till användaren och med långa linjer sjunker hastigheten. Uppskattningsvis har 95% av hushållen en linjelängd som är högst 5,5 km och kan då få tillgång till en överföringshastighet på minst 2Mbit/sekund.

Ålands Landskapstyrelse kommer att aktivt stöda utbyggnaden av bredbandsnät på Åland. I budgeten för år 2000 har 5 miljoner mk anslagits för att stöda utbyggnaden av infrastruktur.

SOM ETT FÖRSTA STEG KOMMER man att bygga ut ett pilotnät som under våren kommer att ge tillgång till bredbandsförbindelser i begränsad utsträckning i Mariehamn och i Godby. Efter att detta nät har utvärderats är avsikten att fortsätta utbyggnaden så att man under detta år kan få tillgång till nätet i Mariehamn och över hälften av den fastäländska landsbygden. Inom två år är

avsikten att bygga ut nätet så man över hela fasta Åland får tillgång till en bredbandsförbindelse. Självfallet bör man också se till att skärgården omfattas av nätet.

Nyttan med bredband

★ Den nya digitala världen växer fram med oanad kraft och i högt tempo. Men hur påverkar det egentligen vårt vanliga liv.

★ Visst har många redan kopplat upp sig mot Internet, talar dagligen i mobil telefoner och har många besökare på sin hemsida. Men har det gjort vårt liv lättare?

★ Ett bredband på Åland kommer att ge möjlighet för en mängd nya tjänster som verkligen gör livet enklare och som kommer att spara tid i vårt stressade samhälle.

★ Den ensamstående mamman, som ständigt oroar sig över om pannan är rätt inställd och fungerar på rätt sätt, kan koppla upp en sensor som lärmar soterer eller vvs-företaget när något inträffar.

★ De glömda korten med information till El-andelslaget eller Ålands vatten behöver inte längre vara ett dåligt samvete. Avläsning av vattenmätare och elmätare sköts på distans av leverantörerna.

★ Idag tvingar vi personer att flytta från hemmet till vårdinrättningar för att kunna ge relevant omsorg och vård. Med hjälp av förbättrad trygghetslarm kan vi nu förbättra hemvården så att det är möjligt för fler att bo kvar hemma.

Så kan ålänningarna

bli testpiloter

Ålands unika självstyrelse och samhällsstruktur är som en kopia av vilket land som helst men i miniatyr. Detta unika samhälle som är geografiskt avgränsat och dessutom relativt glesbefolkat gör att stora internationella företag som Nokia, Eriksson och Microsoft kan använda Åland som ett testområde för att undersöka hur ny teknik och ny teknisk apparatur tas emot av verkliga människor.

Åland är ett fullskaligt samhälle i miniatyr. Trots en befolkning om bara drygt 26.000 har Åland allt som en nation har. Åland är också geografiskt avgränsat, det åländska samhället står inför samma utmaningar och möjligheter som övriga länder, Åland har också en väl fungerande samhällsdebatt. Ålänningarna är nyfikna men samtidigt realistiskt skeptiska och lagom konservativa. Detta gör att Åland skulle passa bra som testområde för nya tekniska innovationer. Företag inom IT-sektorn skulle kunna testa nya produkter och tjänster på Åland för att utvärdera och utveckla dem före storlansering.

Ett företag som heter TestIT.com startas som sysslar med att marknadsföra och erbjuda Åland som testområde åt alla typer av IT-företag. TestIT.com bygger upp en organisation med olika befolkningsgrupper engagerade i testarbetet.

SAMARBETSPARTNERS LOKALT PÅ ÅLAND blir de lokala IT-företagen, t.ex. leverantörer av internetjänster, telefonoperatörer, detaljhandeln och mediaföretag. Samarbete etableras också med offentlig sek-

tor, med kommunerna och landskapstyrelsen. Utbildningsväsendet blir en viktig samarbetspartner.

Ett forsknings- och testcentrum upprättas i IT-byn varifrån verksamheten utgår. Olika distributionskanaler används beroende på vilken folkgrupp testen riktar sig till.

EN METOD FÖR S.K. NOLLMÄTNING (köps in) utvecklas av TestIT.com i samarbete med ÅSUB för att kunna kartlägga nuläget och för att vid varje test av nyheter kunna mäta beteendet hos befolkningen. Faktorer som internet-, datoranvändnings- och mobiltelefonpenetrationen är grundläggande, metoden tar också tillvara åsikter och idéer om tjänsten/produkten hos testpersonerna. Ett system för att kunna använda testresultatet på andra områden utarbetas, ett slags omräknings- och schablonmodell.

I anslutning till det nya företags TestIT.com verksamhet byggs en by upp där boendet genomförs av framtidens teknik. Boendet hyrs ut till extremt teknikmedvetna människor där lägenheterna kommer att fyllas med den senaste tekniken inom alla områden. In-

telligent hushållsmaskiner, framtidens hemdator teknik, framtidens TV-, video- och stereoutrustningen samt tillämpningar av sambruk av dessa. Alla komponenter i hemmet tilldelas en egen IP-adress för att kunna samverka och styras över Internet.

Husets alla funktioner blir tillgängliga över Internet och för den boende mobilt via mobiltelefon.

Tänk dig följande: Du ser ett intressant program om matlagning som du tankat ner till din TV-stund på torsdagseftermiddagen. Du blir sugen på just den maträtten som tillagas i programmet och klickar upp menyn på tv:n och väljer "tillaga". TV:n tillsammans med kylskåpet kommunicerar och kylskåpet konstaterar vilka råvaror som behövs och beställer dessa över Internet. Varorna levereras till din dörr inom en timme och när du är redo att börja tillaga maträtten vet redan dina hushållsmaskiner i stort hur maträtten skall tillredas, receptet och en virtuell kockhjälpreda projiceras på köksväggen som leder dig genom matlagningen. Smaklig måltid!

Här kan *skutan.com* byggas

På samma sätt som forna småbönder gav av sitt sparkapital till moderna sjöfarare är det på nytt dags för åländska riskkapitalister att öppna plånboken. Anledningen är den förhoppningsvis kommande satsningen på IT-byn skutan.com som ska föra ålänningarna till en tätposition på cyber-havet. Ombord på skutan ska finnas framtidens åländska IT-företag.

Här vid Klintkajen kunde Ålands nya IT-by "*skutan.com*" byggas. På Möckelösidan kan högklassigt boende anläggas.

IT-FÖRETAGARE JOBBAR HELST TILLSAMMANS. I dag samlas till exempel 65 procent av alla företag med Internet-inriktning i Sverige i Stockholms innerstad. Åland riskerar alltså att hamna helt utanför.

Därför borde man snarast anlägga en internationellt konkurrenskraftig IT-by i Mariehamn. Den bästa platsen för det är området kring nuvarande Klintkajen, en plats som är en av stadens vackraste men som i dag så gott som helt används som industriområde.

I DEN NYA IT-BYN ska byggas stora hus med öppna ytor och flyttbara möbler för högsta möjliga flexibilitet och nytta. Från sjösidan ska den nya IT-byn ge intryck av många småhus med stora fönster.

Anledningarna till att den nya IT-byn ska byggas vid Klintkajen och vidare mot Tekniska läroverket är bland annat:

- att det finns en existerande infrastruktur;
- området ligger på rätt sida om staden med tanke på kommunikationer från bland annat flygfält och färjhamn;
- det är nära att komma in till centrum av Mariehamn;
- närheten till skolorna, särskilt Tekniska läroverket och Ålands yrkehögskola;
- att området genast kan exploateras.

DE NYA IT-MEDARBETARNA ska beredas boplatser på andra sidan Sviby-viken mot Möckelösidan. Som rekreation ska även en golfbana anläggas i området och i anslutning till

den ett högklassigt hotell för gäster.

Båtar av typen Djurgårdsfärjor ska föra Möckelöborna över viken till och från arbetsplatsen.

De många 20-åringar som i dag trängs framför skärmarna i höghusen vid Hötorget i Stockholm är om tio år småbarnsföräldrar och förmodligen rätt trötta på livet i storstan.

Senast då borde Åland stå redo med en modern IT-by med alla faciliteter – dagis, institut för vidare utbildning, med mera.

IT-BYN *skutan.com* ska vara omkring 4.000 kvadratmeter stor i första etappen. Där måste inledningsvis minst 200 personer få plats. IT-byn är en infrastrukturell satsning och medel

för projektet borde landskapsstyrelsen (LS) ta upp i tilläggsbudgeten inkommande mars månad vilket gör att bygget kan starta nästa år. Via ett fastighetsbolag ska landskapet satsa erforderligt kapital.

FASTIGHETSBOLAGET TILLHANDAHÅLLER kontorslokaler samt -service för såväl splitternya entreprenörer som befintliga företag. Till IT-byn ska även ges plats för bolag som kan leda, coacha och finansiera de nya satsningarna.

Hyran ska vara differentierad där de nya kommer undan med 3.500 mark per månad medan andra betalar marknadsmässig hyra.

Surfaktie till varje ålänning

Som tradition har ålänningarna en entreprenörsanda av sällan sådant slag och har aldrig varit rädda för att satsa på nya möjligheter och följa med i den senaste utvecklingen. Snart kan alla bli en del av det största projektet någonsin som återigen likt segelfartygen och dess era spanner över alla världens hav och kontinenter.

NU SKALL ÅLÄNNINGARNA ENGAGERAS i IT-utvecklingen, genom att upprepa idén med ett folkrederi. En grupp entusiaster har samlats för att skapa förutsättningarna för detta eftersom det bubblar av idéer inom IT-branschen på Åland, och det gäller att samla upp och förverkliga dem nu och inte om ett år.

DET GÄLLER att sätta Åland på världskartan hos IT-eliten. Vi skall synas, höras, och självklart finnas med om det planeras forskning, utveckling, konferenser eller testning av nya IT-produkter.

IT ÄR EN ANGELÄGENHET för samtliga ålänningar, IT-branschen är en självklar del av

framtiden, och en gemensam investering idag ger oss chansen att ekonomiskt trygga både ålderdomen och barnbarnens studier. Alla kommer väl ihåg hur det gick med SF Lines och Chips utveckling och alla som inte var med då önskar att chansen åter skulle upprepas. Nu kanske den gör det.

GENOM ATT SPRIDA aktieägandet hos ålänningarna ökas gemene ålänningens IT-intresse och kompetensen drastiskt höjs. Aktieägandet ger en lång rad förmåner – precis som hos de folkrederier som blivit en del av våra åländska traditioner. För en fast månadsavgift kommer möjligheten till obegränsad användning av telefon, internet och mobiltelefoni inte

längre vara en utopi utan en realitet.

TANKEN ÄR ATT SKAPA ett kompetenscenter där olika förmågor, viljor, visioner och IT-intressenter kan samlas och utvecklas. Det skall vara möjligt att jobba som anställd i ett större företag eller att som frilansare få fortsätta vara sin egen under ett större tak. Huvudsaken är att alla ges möjlighet att hitta bollplank och dela kompetens samt kontorsutrustning, att dela på praktiska arrangemang som möteslokaler och konferensrum. En gemensam sälj- och marknadsföringsorganisation ger också möjligheterna till att effektivisera och globalisera företagets koncept.

Venture Capital på Åland

DISKUSSIONERNA OM EN IT-SAMVERKAN visar att det finns ett behov av "venture capital", alltså riskkapital åtföljt av affärskunnande. IT-företagen behöver finansiering i flera steg: i sådd-, grodd och etableringsstadiet i flera steg med en slutlig uppkapitalisering. Processen tar också tid vilket investörerna måste förstå. Investorn måste också tillföra affärskunnande.

Säkerheten utgörs av affärsidén eller projektet vilket gör bedömningen grannlaga. Venture Capital människorna måste

kunna förklara för "innovatören" att det är skilda saker att uppfinna och att driva ett företag. Villkor för "exit" d.v.s. hur man får betalt när man lämnar projektet måste finnas. Eftersom tiden är viktig måste man premiera tempo och snabbhet men också veta hur projektet skall värderas om det drar ut på tiden.

KAPITALET I EN VENTURE CAPITAL FOND för IT-miljön på Åland borde uppgå till minst 100 MFIM, vilket torde klara av 5-10 projekt. Intres-

senter, i detta fall 5-7 stycken, kan vara olika entreprenörer, banker, försäkringsbolag och landskapet. Målsättningen för fondens livslängd bör vara omkring 10 år.

För att attrahera Venture kapitalisterna krävs att det finns en kompetenskatalog och en projektkatalog, vilket snarast måste tas fram för Åland. Venture Capital-fonden kan skapas genom att Ålands Utvecklings Ab används som initiativtagare för fonden, som skall realiseras på kommersiella villkor.

GOTT OCH BLANDAT

Att satsa sina pengar på okända områden är inget nytt för ålänningarna. Dagens välstånd har uppstått ur sjöfarten som i sin tur gjordes möjlig tack vara massor av småsparares surt förvärvade slantar som möjliggjorde den stora bondeselectionen.

Mer riskfyllt än så blir ingenting i dag.

När IT-arbetarna ledsnat på jobbet bakom skärmarna ska det finnas möjlighet till fortbildning på högre nivå där exempelvis MBA-utbildningar arrangeras.

Skolan ska jobba i form av aktiebolag och den uttalade målsättningen ska vara att göra eleverna till miljonärer.

Både finansiellt och kunskapsmässigt.

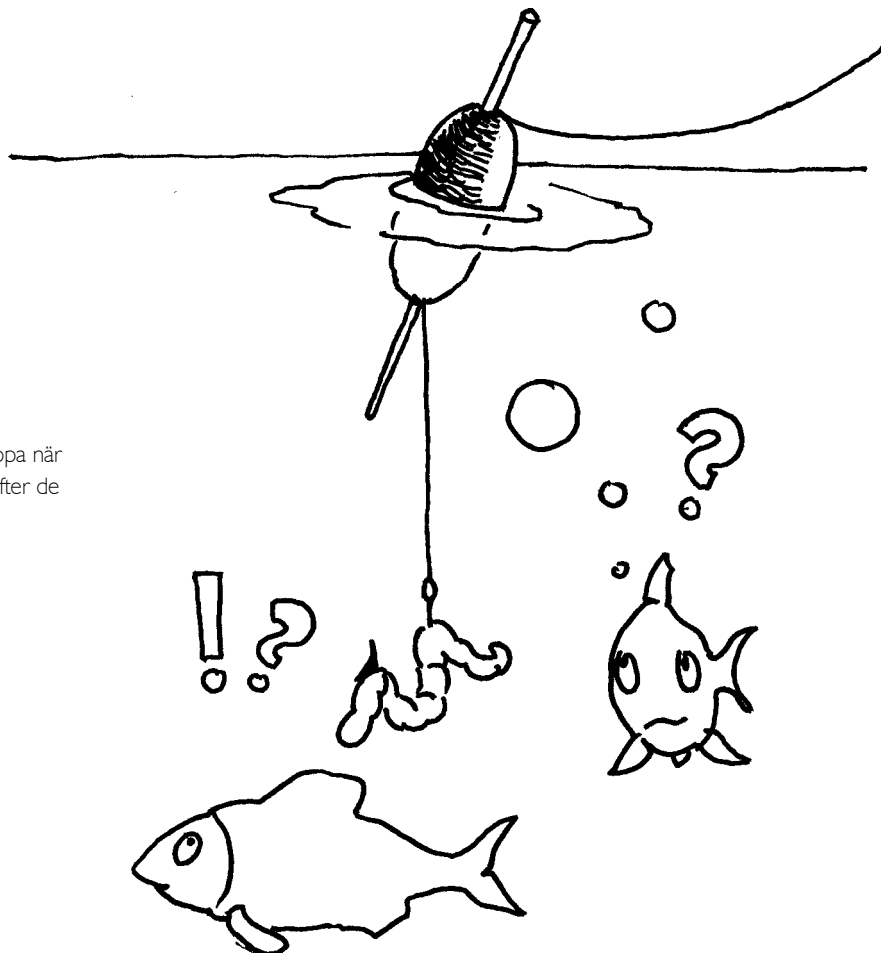
I "skutan" kommer även att finnas en mötesplats där framtidsstrategier skapas. I huset som ska vara ombonat och exklusivt ska beslutsfattare träffas, långtidsplaner skapas, känsliga fusioner diskuteras och omöjliga möten göras möjliga.

För finns det ett lämpligare ställe än Åland när Ericsson och Nokia ska snacka fusionsplaner och andra stora allianser mellan globala aktörer?

En möjlighet för oss ålänningar att ta del av den exploderande IT-marknaden har redan diskuterats. Internetsatsningen EGET kunde vid en aktieemission rikta en del av emissionen till den åländska allmänheten.

Kommer det att nappa när ålänningarna fiskar efter de riktigt stora firrarna?

Åland kan bli unikt testområde

Så fångas de stora fiskarna

Ålands geografiska läge i kombination med näringslivets och landskapets stöd kan innebära att Åland i framtiden blir en testplats för den tredje generationens mobila telefonsystem.

Ålands är en utmärkt plats för storföretag såsom Nokia eller Ericsson att testa framtidens mobila telefonsystem. De så kallade tredje generationens mobiltelefonsystem eller UMTS är idag under utveckling och tanken är att UMTS i framtiden skall komplettera dagens befintliga GSM-system och kunna erbjuda nya produkter såsom Internet genom trådlös överföring.

ÅLANDS MOBILTELEFON kommer inom kort att kontakta Nokia och Ericsson för att inleda diskussioner och sondera möjligheten att förverkliga idéerna, ett projekt som kan innebära att Åland verkligen sätts på kartan i IT-sammanhang. Kon-

tentan i projektet är att storföretagen inom mobila nätverk skall erbjudas en avgränsad plats där näringslivet och landskapet samt även invånarna involveras i företagets testverksamhet.

DETTA ÄR MÖJLIGT eftersom Åland är ett mikrosamhälle och därför kan utgöra en plattform för att ur tekniskt hänseende testa nya mobilsystem.

Mycket av den tekniska infrastrukturen finns redan på plats. Därmed kan tester snabbt inledas genom att något av mobiltelefonföretagen placerar sina basstationer i befintliga master. Detta borde ske inom högst ett år eftersom utvecklingen på området formli-

gen rusar fram.

Att Internet skall kunna överföras trådlöst i mobila telefonsystem förväntas revolutionera hela vårt sätt att leva och arbeta. I framtiden förväntas internettillämpningar utgöra lejonparten av trafiken i de mobila näten. Vanliga telefonsamtal förväntas utgöra endast en marginell del av den mobila trafiken.

ÅLAND ÄR ETT BEGRÄNSAT område med rättigheter och möjligheter som en egen stat. Egen lagstiftning och budget borgar för en snabb beslutsprocess, vilket är viktigt för snabbväxande företag som Ericsson, Nokia eller vilket annat teknikföretag som helst.

Landskapet och näringslivet vill göra Åland till en mötesplats för tillämpad forskning inom framtidens mobiltelefoni.

Åland – mötesplats för framtiden

ÅLAND HAR GRUNDFÖRUTSÄTTNINGARNA för att bli en intressant mötesplats för studenter och ledande forskare inom det som tros bli framtidens ekonomi, dvs den trådlösa servicen och handeln. Målet är i första hand ett årligt sommarläger där olika perspektiv på forskningen av mobiltelefoni behandlas. I sammanhanget är det värt att notera att en stor del av världsledande kompetens på det här området faktiskt finns i vårt närområde, dvs i Stockholm, Helsingfors, Tammerfors och Uleåborg och att de världsledande företagen är Ericsson och Nokia.

VÅR GEOGRAFISKA NÄRHET till dessa städer i kombination med den tänkta statusen som *världsunikt testområde* och våra naturliga förutsättningar, dvs vår *natur och stillhet*, våra golf-

banor, seglingsmöjligheter m.m. och framför allt våra *korta, tidsbesparande avstånd* kan rätt skött göra Åland till den naturliga mötesplatsen för världsledande forskning och utveckling inom området "mobil, individanpassad service", det vill säga att var och en av oss skall kunna använda just den service man vill var man än befinner sig med hjälp av en mobiltelefon.

Åland har som en svenskspråkig del av Finland unika erfarenheter och möjligheter att sammanföra svenskt och finskt på ett naturligare sätt än det kan ske någon annanstans.

Samtidigt kommer en sådan satsning automatiskt att ge positiva kringeffekter i form av nya affärsidéer, arbetskraft för IT-projekt inom befintliga företag och intresse för Åland också bland investerare.

DESSA FÖRUTSÄTTNINGAR kan vara uppfyllda till sommaren 2001. Därför kommer kontakter att tas med aktuella universitet redan under våren 2000, i syfte att tillsammans med dem bygga förutsättningarna för "Åland-Summercamp 2001 – den mobila individanpassade ekonomin" i samarbete med till exempel Microsoft. Ambitionsnivån på denna första samling ska vara av världsklass. Den skall innehålla den officiella invigningen av vår IT-by och måste inkludera anföranden av någon person som **Bill Gates, Jorma Ollila** eller någon liknande person som får motsvarande uppmärksamhet i media. Arbetet med universitets-, företags- och övriga kontakter samt finansiering sköts av samma organisation som IT-byn.

Redan sommaren 2000 kommer Ålands Teknologicentrum och Ålands Tekniska läroverk att i samarbete med vissa företag och universitet genomföra en mindre variant av sommarläger.

Gå till doktorn **via datorn**

Genom att skapa en interaktiv webbplats för sina patienter kan ÅHS utveckla egenvården. Tanken är att dels avlasta jourtelefonerna, betjäna kunden hemifrån och rationalisera sjukvården.

I USA har många webbplatser för egenvård och medicinska råd etablerats. Webbplatserna ger surfaren möjlighet att använda olika typer av funktioner eller s.k. kalkylatorer. Apoteket i Sverige har etablerat en webbplats som ger kunderna möjlighet att klicka sig fram via sina symptom till en slutsats som resulterar i rekommendation om läkarbesök, egenvård eller receptfri medicin som kan köpas direkt via nätet. I Sverige släpps en ny webbplats på adressen www.vitea.se om ca två veckor.

Denna webbplats skall innehålla mer avancerat egenvårdsprogram.

ÅHS KAN TILLSAMMANS med de åländska apoteken hita en liknande form av service för sina kunder. Det viktiga med denna service är att den inte är statisk utan innehåller en stor del interaktivitet. Tidsbokning och journalförberedelse till läkaren skulle kunna integreras i denna tjänst. Med detta menas att ÅHS datasystem till viss del skulle speglas

mot internet. Kunden får läsa om sina symptom och får besvara olika frågor. Alla skulle då, efter att de klickat sig fram till en rekommendation om att uppsöka läkare, ha möjlighet att se när det finns lediga tider för läkare och själv kunna lägga en tidsbeställningsförfrågan 24 timmar i dygnet. Läkaren skulle sedan få förfrågan på sin dator tillsammans med resultaten av kundens symptom redan innan kundens första besök.

Boka tandläkartiden via TV:n

Vi kommer att bli vana med många digitala kanaler men den som kanske kommer att få störst genomslag är den digitala interaktiva TV:n. Bredbandet ger oss möjlighet att konvertera vår befintliga TV med hjälp av en SET-TOP-box. Dels kan vi ta emot flera TV-kanaler, men också komma åt digitala tjänster och i princip vara uppkopplad mot Internet. Genom att komplettera TV:n med ett tangentbord kan vi skriva email, boka tandläkartider eller beställa varor över Internet.

Centrum för utbrända

Utvecklingen i samhället har gått från jordbrukssamhälle, via industrisamhälle till kunskapssamhället. Konsumtionen är nu inriktad på upplevelser mot att tidigare har varit inriktad på mat, värme och ägodelar. Makten i samhället innehas av kunskapseliten när det tidigare har varit bonden och kapitalisten som haft makten.

KUNSKAPSSAMHÄLLET SKAPAR allt fler utbrända människor som har ett behov av vård och ”avprogrammering”.

Människor måste lära sig att hantera den nya tekniken på ett sätt som inte skapar stress, tex. att vi inte alltid måste vara näbara.

Miljön vid Grelsby har de rätta förutsättningarna för avprogrammering; vacker natur, lugn och ro samt möjligheter till att kombinera behandlingen med aktiviteter som golf och skärgårdsbesök. Läget idag är att allt större andel av sjukdomsdiagnoser är av psykisk art och handlar om utbrändhet.

Just nu är det oklart vem som skall bekosta rehabiliteringen av dessa människor. Men om det visar sig att det är försäkringen som skall bekosta det, vilket är troligt, så är de stora försäkringsbolagen helt klart intresserade av att köpa dessa tjänster från en kompetent leverantör. Det i sin tur skulle ge ett blivande företag en bas för att starta denna verksamhet på. Detta behöver inte utesluta andra kundgrupper, tex företag som köper tjänsten för sin personal eller möjligheten att själv som enskild person köpa tjänsten.

INNEHÅLLET SKALL byggas upp av ett nätverk av terapeuter,

vårdare och liknande på Åland och från våra närregioner. Skapandet av innehållet i det nya centret sker i samverkan mellan gästerna, ägarna och de som erbjuder tjänster vid centret. De sistnämnda kan samtidigt utveckla sin kompetens i det nätverk som knyts till centret.

Runt det här finns flera nischer kan kopplas till, i små enheter, tex i vår skärgård. Ett område kan vara alternativmedicinen. Visionen kan vara att Åland skulle bli ett centrum där stressade människor får en möjlighet att återhämta sig.

Gå på Harvard i Mariehamn

Studieplatserna förflyttas från universitetens salar till den stol du väljer. Både Oxford och Harvard har öppnat studieplatser som levereras över de digitala kanalerna. Överföringen av föreläsningar kräver snabba kanaler. Den nya åländska bredbandsteknologin gör det möjligt att delta i föreläsningarna hemma i soffan eller i Yrkes-högskolan.

Vi utgår från att Yrkes-högskolans IT-utbildning utökas genom fördjupat samarbete med Tekniska högskolor i världen och att distansföreläsningar blir en naturlig del i utbildningen.

Tekniken gör det också möjligt att skapa gemensamma föreläsningar för flera åländska skolor. Fler elever får tillgång till de bästa föreläsarna.

Det händer saker på Åland nu. Storsatsningen Wheelit har satt igång kreativiteten och flera nyheter inom IT-området är på väg att förverkligas. Gemensamt för flera av idéerna är att samla kompetenser och unga förmågor under samma tak.

Släpp in ungdomen I FRAMTIDEN

Den gamla Kinoteatern på Nygatan kunde rustas upp för att rymma dessa krafter. Lokalen kan ge en unik möjlighet att kombinera olika värden; kultur och nytänkande, historia och framtid. Trendfaktorn på lokalen är hög, och den kreativa miljön lyfter den åländska attraktionskraften ytterligare en nivå.

MÅNGA ÅLÄNSKA UNGDOMAR som studerar IT har mycket att ge de åländska företagen. De är fulla av idéer och befinner sig mitt i en 'kokande' gryta av det senaste som kan användas för att utveckla ett företags informationsflöden och sätt att utnyttja IT. Dessa ungdomar har även ett stort behov av att pröva sina kunskaper mot det etablerade näringslivet.

it.natverk.nu har en förebild ibland annat Stockholm. Den snabba IT utvecklingen kräver nya kompetenser, nytt kunnande, etc som de flesta företag

inte har i egna led.

it.natverk.nu är en bred och djup resursgrupp bestående av bland annat studerande ungdomar som i första hand erbjuder åländska företag sina tjänster inom IT området.

Genom att skapa ett kompetensnätverk kan dessa kunskaper samlas och i gemensam kraft analysera ett företags nuläge, identifiera problem, behov och ge förslag på förbättringar. I de flesta fall kan nätverket också utnyttjas för att köra igång den process som leder till att företaget får ett konkurrenskraftigt IT system.

EN FÖRUTSÄTTNING för utvecklingen är att man vet var man är. Beroende på var någonstans i IT utvecklingen företaget står, vilket affärsområde man befinner sig i och hur man utnyttjat IT till att stöda sina processer, bestäms utgångsläget för utvecklingen och de nya eller förändrade rutiner, system etc som borde kunna utnyttjas.

TACK VARE SYMBIOSEN där de studerande behöver kontakt med näringslivet och där företagen behöver friska idéer kan man i princip kostnadsfritt ta fram en utvecklingsstrategi för

varje företag. Denna kan bestå av konkreta förslag på förändringar av rutiner, program, hårdvara, nätverk, kommunikationer, etc.

OM FÖRETAGET omfattar den utförda analysen och de förslag som kommit fram kan dessa implementeras av dels av resurserna inom it.nätverk.nu men givetvis även av de etablerade åländska IT bolagen, mediaföretag, telecom-bolag etc. Detta ger också individer med bärkraftiga idéer förutsättningar att förverkliga dem.

NÄTVERKET GÖR DET MÖJLIGT att utnyttja den bästa kompetensen från en mängd olika områden inom IT. Genom att knyta samman individer med olika bakgrund, intressen och special områden, ges möjlighet att uppnå en bredtäckande resursgrupp. Detta nätverk består dels i en samlingspunkt på Åland, där problem och förslag gemensamt diskuteras. En öppen miljö som skall var byggd för att stimulera och utveckla tankearbetet. Nätverket består även av möjligheterna att från studieplatsen, hemmet, resan ombord på färjan, etc, kunna nå de övriga medlemmarna och resurserna.

ETT ANTAL FÖRETAG som redan ser behovet eller som kanske har viktiga verktyg, möjligheter att hjälpa med administrativa sysslor, passande lokaler, kommunikationslösningar etc, skapar plattformen.

Affärsidéen it.nätverk.nu ger de åländska företagen en snabb och konkurrenskraftig utveckling i takt med dagens krav på förändringar.

Styr datakompetens till Åland

Idag sker en rasande utveckling i hela världen inom IT-området, vilket ställer många gamla sanningar på huvudet. Avståndet försvinner, information blir allmänt tillgänglig, samarbetsformer förändras, vi på Åland har idag möjlighet att delta i det globala skeendet på ett helt nytt sätt.

SOM ETT LED i att stärka vår konkurrenskraft för framtiden vill landskapsstyrelsen (ls) tillsammans med näringslivet erbjuda en bred utbildningsdrive i form av ett aktivt samarbete med ett företag specialiserat på att utveckla utbildning on-line, det vill säga via Internet. Tanken är att utveckla lättillgängliga utbildningspaket som anpassar sig till användaren/elevens specifika behov och önskemål, det som idag allmänt kallas skraddarsydd utbildning. Utbildningen kommer att erbjudas i form av en blandning mellan personlig lärarkontakt och interaktiva självstudier via dator. På detta sätt skapas en vana i att använda datorn, så att den respekt och rädsla för datorer som finns hos många av oss försvinner

www.kunskapa.com är en portal för hela Åland och hela världen både för näringsliv, förvaltning och utbildning, där kontakter skapas mellan olika aktörer och där kunskaps- och erfarenhetsutbyte uppstår. Portalen är en väg ut från Åland och in till Åland för alla som är intresserade av temat kunskap och kompetens och målet är att skapa ett internationellt forum för utbyte av idéer och tankar inom digital och gränslös undervisning.

och att vi snarare vågar vara lite busiga i kontakten med datorn och framför allt ha roligt under tiden. Målet är att skapa ett naturligt förhållningssätt till datorn som hjälpmedel.

FÖR ATT GÖRA UTBILDNINGSPAKETET attraktivt kan projektet finansieras inom

ramen för Landskapsstyrelsens och EU:s Mål 3 program. Utbildningen sker på arbetstid och är bidragsberättigad för arbetsgivaren, privata och offentliga. Kommuner och skolor knyts till projektet för att öka tillgängligheten på datorer runt Åland.

Partnerskap med utbildningsföretag

Landskapsstyrelsen och näringslivet skulle tillsammans kunna starta ett aktivt samarbete med ett digitalt utbildningsföretag i form av ett partnerskapsavtal. Avtalet innebär att vi på Åland får omedelbar tillgång till den kunskap inom interaktiv datautbildning som företaget utvecklar. Företaget å

sin sida får tillgång till invånarna på Åland som en testgrupp så att det får direkt återkoppling på hur deras produkter fungerar. Åland är intressant i detta sammanhang i och med vårt småskaliga men samtidigt fullskaliga samhälle med korta beslutsvägar och det breda utbudet av utbildning på olika

nivåer.

Kostnaderna för Åland för detta samarbete kommer att bli relativt låga i och med att det kan delfinansieras via EU-programmet för kompetensutveckling, Mål3, som pågår 2000 – 2006.

Så ska **bortaålänningar** kunna flytta hem

Utanför Åland vimlar det av duktiga ålänningar. En av grupperna har grunnat på hur dessa kan förmås att flytta hem.

Kartlägg på allvar var alla ålänningar finns och vad man jobbar med idag. Här finns en enorm resurs att tillgå för det åländska näringslivet. Landskapets "Kompetenslänken" behöver få en ytterligare skjuts framåt. Och därför behövs resurser, framförallt personella.

VAD GÖRA?

– Uppgifter om ålänningar i exil samlas in och registreras inom ramen för "Kompetenslänken".

VEM GÖR?

– Studieserviceenheten engagerar tillräckligt antal studeran-

de som får uppdraget att genomföra undersökningen och insamlandet av material, kanske i samband med uppgörande av uppsatser eller dylikt.

VILKA RESURSER?

– Det behövs sannolikt en arbetsinsats som motsvarar en heltidsanställd under ett halvt års tid. Kostnaden kan uppgå till 100.000 mk.

VEM BETALAR?

– Landskapet finansierar till 100 %.

NÄR KLART?

– Projektet startar upp så snart som möjligt och bör färdigställas senast under detta år.

VAD GÖRA SEN?

– Kompetenslänken tillgänglig för alla som är intresserade.
– Övriga marknadsföringsinsatser, informationsinsatser m.m.

Även inflyttade måste få **äga sin bostad**

Ålänningarna måste mer än hittills anlita utom-åländsk expertis för att utveckla det åländska näringslivet. Men för att attrahera nya intressanta resurspersoner måste det vara möjligt att få köpa en tomt och bygga sig sitt hus.

Detta kan ske på vissa speciella områden som anordnas av de olika kommunerna runt om på Åland. För att lyckas med detta måste lagstiftningen moderniseras. Det skall till dessa delar inte längre vara nödvändigt att inneha hembygdsrätt för att få äga mark på Åland, inom dessa avgränsade och planerade områden.

VAD GÖRA?

– Lagändring vad avser kravet på hembygdsrätt.

– Kommunerna planerar bostadsområden där det står fritt för även utomålänningar att äga sin bostad.

VEM GÖR?

– Landskapsstyrelsen vidtar åtgärder för att ändra lagstiftningen.
– Under förutsättning av att lagändringen klaras av uppmanas kommunerna att vidta nödvändiga planeringsåtgärder.

VILKA RESURSER?

– Ingenting extraordinärt.

VEM BETALAR?

– Ingår i landskapets respektive kommunernas normala budgetter.

NÄR KLART?

– Lagändringen vidtas snarast.
– Kommunplaneringen klar senast 31.12.2000.

Var för sig är vi bra – tillsammans är vi oslagbara. Åländska investerare går samman och bildar ett virtuellt företag vars affärsidé är att utveckla IT-spetskunskap på Åland inom bland annat shipping, turism och post.

Banbrytande samarbete inom logistik och IT

Företaget utgår ifrån den kompetens som redan finns på Åland. Företaget är affärsdrivande och utvärderar möjligheterna att utveckla system och verktyg utgående från kundernas behov.

Potentiella kunder och intressenter i företaget är rese- och transportföretag, turistföretag, befintliga IT-serviceföretag, postserviceföretag.

PRODUKTERNA SOM shipIT väljer att utveckla tas fram i projektform. Antingen produceras verktyget genom att kompetens köps från olika externa leverantörer och samordnas inom ShipIT. Eller så överläts produktion till ett annat företag som redan har en idé eller en produkt man kan bygga vidare på. Man tillför erforderlig kompetens för att slutföra utvecklingen och delar licensintäkterna.

Produkterna som ShipIT utvecklar skall vara kommersiellt gångbara både på den internationella och/eller den lokala marknaden.

Företaget stöder och är en utvecklingsdel i den åländska satsningen på ett Baltic Maritime Center.

Företaget drivs i aktiebolagsform och finansieras dels genom att man tillför riskkapital och dels genom att man i första skedet utvecklar bassystem och produkter som genast kan omsättas på marknaden.

Företaget behöver inledningsvis en kärnorganisation på endast ca 4-5 personer eftersom avsikten är att hyra in och samordna befintlig kompetens.

VI STARTAR EN FLERSTEGSRAKET:

1. det ekonomiska mervärdet uppstår genom samordning av

gemensamma resurser

2. redan det första steget är lönsamt

3. i därpå följande steg utvecklas allt mer avancerade produkter från externa kunders behov.

Företaget börjar förslagsvis utveckla produkter där branschen (framför allt shippingen) inte upplever att de konkurrerar sinsemellan. Ett sådant område är exempelvis personaladministrativa system där de flesta företag har liknande behov, och där besparingar och utvecklingsmöjligheter är stora om man samsas om utvecklingsresurserna.

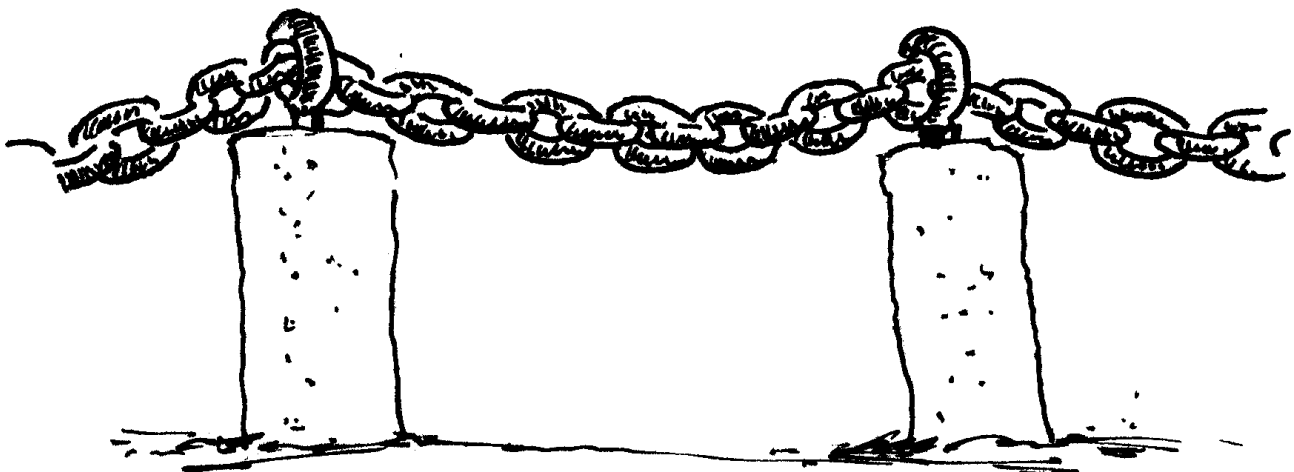
ETT ANNAT OMRÅDE är sjösäkerhetssystem, där nordiska rederier har ett försprång och en know-how som man gärna kan dela med sig av på kommersiell grund.

Ett ytterligare utvecklingssteg är portalen ShipIT, där

man erbjuder virtuella logistikresor. Här beskrivs t.ex. hur man kan resa från Göteborg till Helsingfors, via Åland, med olika upplevelsemöjligheter, eller hur du snabbast får en container skeppad från Hamburg till Vasa.

Detta är ingen e-handelsplats, utan en ständigt uppdaterad tjänst som visar transportvägar, boende, upplevelser och volymer. Bokning och affärer skapas hos de enskilda aktörerna, som till exempel Viking Line, Eckerö Linjen, Transmar och Posten.

Tax-free-expertisens nät av kontakter till världens stora leverantörer av kvalitetsprodukter kan säkert också utnyttjas.

Deltagare i "Wheelit" – affärsutvecklings- seminarium

Stockholm och Mariehamn
26 - 27 januari 2000

Rolf Granlund	Danne Sundman
Yngve Lindvall	Olle Salmén
Conny Rosenberg	Gun Carlson
Stefan Pettersson	Runar Karlsson
Johan Rothberg	Harriet Lindeman
Stig Selander	Fredrik Karlström
Torsten Wikstrand	Janne Smeds
Daniel Eriksson	Dan E Eriksson
Anders Ingves	Yvonne Eliasson
Edgar Vickström	Carin Holmqvist
Stefan Olofsson	Tomas Lundberg
Trygve Eriksson	Ronny Lundström
Björn Kalm	Britt Lundberg
Lennart Isaksson	Gösta Helander
Enni Eriksson	Agneta Eriksson-Granskog
Bjarne Pettersson	Agneta Erlandsson-Björklund
Tage Silander	Sigurd Lindvall
Henrik Lundberg	Stefan von Schantz
Oscar Henriksson	Wille Laurén
Sune Häggblom	Mikael von Otter
René Engman	Sven-Christer Nilsson
Kent Nyström	Ludvig Bergman
Edgar Öhberg	Robert von Pfaler
Magnus Koroleff	Torbjörn Eliasson
Anders Rundberg	Bengt Johansson
Stefan Kalmer	Victoria Gustavsson
Dennis Jansson	J-M von Schantz
Dick Jansson	Dag Norén
Mika Lindfors	Christina Hergren
Claes Ekström	Marina Lindqvist
Kurt Wendelin	Stig-Olof Jokinen
Roger Nordlund	Linus Nikander
Roger Jansson	Reino Sundell

Mariehamns Telefon Ab
Ålands Telefonandelslag

Ålands TeknologiCen

ÅLCOM

ÅLANDS ÖMSESIDIGA

POSTEN

ÅLANDSBANKEN

Eriksöns Capital

GIT

VIKING LINE

Ovanstående företag och organisationer har varit med och finansierat Wheelit-projektet